22.4.2021

Perussuomalaisten lakivaliokuntaryhmä: Muutosehdotukset lakivaliokunnan lausuntoluonnokseen HE 4/2021 vp

Muutetaan kappale 4 kuulumaan seuraavasti:

(4) Hallituksen esityksessä selostetuista syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää ~~esityksen sisältämää lakiehdotusta tarpeellisena ja~~ esityksen tavoitetta edistää alaikäisten suojelua erittäin tärkeänä. Lakivaliokunta pitää esityksen sisältämää lakiehdotusta tavoitteeseen nähden kuitenkin riittämättömänä ja lausuu työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntopyynnön johdosta oman toimialansa kannalta seuraavaa.

Lisätään uusi 15 a kappale kuulumaan seuraavasti:

”Edellä kuvattujen sijaisten palkkaamisen viivästymiseen liittyvien käytännön huolien osalta lakivaliokunta huomauttaa, että rikostaustan selvittämiseksi esitetyn rikosrekisteriotteen kelpoisuusaika on kuusi kuukautta. Tiettyä työtehtävää varten tilattua rikosrekisteriotetta voi siten käyttää otteen voimassaoloaikana myös toista tehtävää varten. Työvoimaa esimerkiksi päiväkoteihin ja kouluihin välittävien yritysten sijaisrekistereihin ilmoittautuneiden on siten usein mahdollista toimittaa rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi ilman viivettä myös silloin, kun tarve sijaisrekrytoinnille ilmenee yllättäen ja lyhyellä varoitusajalla.”

Muutetaan kappale 20 kuulumaan seuraavasti:

(20) Lakivaliokunta pitää kuitenkin valitettavana, että edellä kuvatuin tavoin vallitsevassa tilanteessa, jossa muun muassa rikosrekisteriotteen saamisen nopeuteen liittyy haasteita, ehdottoman velvoittava malli voi joissakin tapauksissa aiheuttaa edellä selostettuja kiiretilanteisiin ja riittävään henkilöstömitoitukseen liittyviä ongelmia. Henkilöstömitoitukseen liittyvät tai muut mahdolliset lakivaliokunnan toimialaan kuulumattomat ongelmat kuuluvat kuitenkin mietintövaliokuntana toimivan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan arvioitaviin seikkoihin. Lakivaliokunnan saaman selvityksen perusteella vaikuttaa kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan vallitsevassa tilanteessa kokonaisuutena arvioiden perustelluimmalta, että ~~mahdollisten ongelmien välttämiseksi~~, esityksen 5 b pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa kyseessä olisi ~~esityksessä tarkoitetuin tavoin oikeus~~ velvollisuus otteen pyytämiseen. Niitä tapauksia varten, joissa rikosrekisteriotetta ei aikapulan vuoksi olisi saatavilla ennen työnteon aloittamista, esittää lakivaliokunta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan harkittavaksi sääntelymallia, jossa työntekijän olisi toimitettava rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi viipymättä sen jälkeen, kun otepyyntö on käsitelty oikeusrekisterikeskuksessa.

Lisätään kappaleen 20 jälkeen uudet kappaleet kuulumaan seuraavasti:

Uusi 20 a kappale: ”Rikostaustan selvittämiseen velvoittavan sääntelyratkaisun valitsemista puoltavat myös perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin kiinnittyvät näkökohdat. Näihin säädöksiin ja sopimuksiin perustuva oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen koskee myös lapsia. Myös kansallisen lapsistrategian linjausten mukaan jokaisella lapsella on ehdoton oikeus elämään ja suojeluun kaikilta väkivallan muodoilta.”

Uusi 20 b kappale: ”Lapsen oikeus erityiseen suojeluun on yksi lapsioikeuden keskeisistä periaatteista. Lapsen suojeluperiaate on kirjattu muun muassa kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaan YK:n yleissopimukseen, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan YK:n yleissopimukseen ja YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Viimeksi mainittu sopimus velvoittaa sopimusvaltioita ryhtymään kaikkiin asianmukaisiin toimiin suojellakseen lapsia kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.”

Uusi 20 c kappale: ”Niin kutsutun Lanzarote-sopimuksen sopijapuolena Suomi on puolestaan sitoutunut muun muassa lainsäädännön keinoin varmistamaan, ettei henkilöitä, jotka pyrkivät ammatteihin, joiden harjoittamiseen liittyy säännöllistä yhteydenpitoa lapsiin, ole tuomittu lasten seksuaalisesta riistosta tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Sopimusta valvova Lanzarote-komitea on painottanut pakollisen seulonnan toteuttamista niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla rekrytoinnin yhteydessä. Komitean arviointiraportissa vuodelta 2019 on nimenomaisesti todettu, ettei Suomen lainsäädäntö täytä sopimuksen vaatimuksia, kun rikosrekisteriotetta ei vaadita henkilöltä, jonka palvelussuhde kestää vuoden aikana enintään kolme kuukautta. Lakivaliokunta katsoo, ettei hallituksen esittämä sääntelyratkaisu rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämisen harkinnanvaraisuudesta enintään kolme kuukautta kestävissä työntekotilanteissa riitä täyttämään mainitun sopimuksen velvoitteita.”

Poistetaan kappale 21.

Muutetaan kappale 22 kuulumaan seuraavasti:

(22) Jotta lapsia voitaisiin tehokkaasti suojella lain tavoitteen mukaisesti, on lakivaliokunnan käsityksen mukaan välttämätöntä, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti selvittämään ja arvioimaan kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita sekä tarvittaessa valmistelemaan asiaa koskevia lainsäädäntömuutoksia. Tähän liittyen myös nyt käsiteltävän lainsäädännön seuranta on tärkeää. ~~Selvityksessä on tärkeää arvioida sitä, voidaanko ja miten rikostaustan selvittämisvelvollisuutta laajentaa myös kolmen~~

~~kuukauden aikarajan alittaviin tilanteisiin siten, että edellä esitetyn kaltaiset sekä mahdolliset muut ongelmatilanteet voidaan välttää.~~ Selvityksessä on syytä arvioida ~~myös~~ keinoja, joilla rikosrekisteriotteen saamista voitaisiin nopeuttaa. Edelleen selvityksessä on syytä arvioida rikostaustan selvittämisen mahdollisuuksia myös työsuhteen aikana samoin kuin sitä, jääkö tällä hetkellä lain soveltamisalan ulkopuolelle ryhmiä, joiden osalta rikostausta selvittäminen olisi perusteltua. Tältä osin lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on nostettu edellä todetuin tavoin esiin muun muassa lasten kanssa työskentelevät terveydenhuollon palveluja tarjoavat itsenäiset ammatinharjoittajat. Myös rikosrekisteriotteen maksullisuuden tarkoituksenmukaisuutta on syytä arvioida samoin kuin sitä, onko alalle pyrkivien soveltuvuuden selvittämisessä koulutukseen hakeuduttaessa mahdollisia tarkistamistarpeita. Selvityksessä on tärkeä arvioida myös mahdollisesti ehdotettavien muutosten heijastusvaikutukset muualle lainsäädäntöön.

Muutetaan kappale 25 kuulumaan seuraavasti:

(25) Lakivaliokunta pitää valitettavana, että nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen ei ole sisällytetty erityistä lapsivaikutusten arviointia. Valittua rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämisen harkinnanvaraisuuteen perustuvaa sääntelyvaihtoehtoa ei ole lainkaan arvioitu lapsen oikeuksien kannalta ja esimerkiksi siitä näkökulmasta, missä määrin lasten kaltoinkohtelua olisi mahdollista estää, jos rikosrekisteriote pyydettäisiin poikkeuksetta myös lyhytaikaisissa tehtävissä. Tätä on pidettävä merkittävänä puutteena ottaen huomioon, että kaikissa lapsia koskevissa toimissa olisi ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Valiokunta katsookin, että edellä esitetyn kokonaisvaltaisen jatkoselvityksen yhteydessä myös asianmukaiseen lapsivaikutusten arvioinnin laatimiseen on syytä kiinnittää huomiota, erityisesti ottaen huomioon se, että käsiteltävässä lainsäädännössä on kyse mitä suurimmassa määriin lapsia koskevasta lainsäädännöstä.

Poistetaan kappale 26.

Muutetaan valiokunnan päätösesitys kuulumaan seuraavasti:

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Lakivaliokunta esittää,

> *että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon ja ehdottaa säädettäväksi velvollisuudesta rikostaustan selvittämiseen myös enintään kolme kuukautta kestävissä palvelussuhteissa ja muissa työntekotilanteissa ja*

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman ***(Valiokunnan lausumaesitys)***.

Valiokunnan lausumaesitys

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti selvittämään ja arvioimaan kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita, erityisesti mahdollisuuksia laajentaa rikostaustan selvittämisvelvollisuutta ja nopeuttaa rikosrekisteriotteen saamista, sekä tarvittaessa valmistelemaan asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset.